

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

Michel Houellebecq
SUPUNERE

Traducere din franceză și note de
Daniel Nicolescu

HUMANITAS
fiction

Redactor: Raluca Popescu
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
DTP: Iuliana Constantinescu, Carmen Petrescu

Tipărit la Fedprint

MICHEL HOUELLEBECQ

SOUSSION

© Michel Houellebecq and Flammarion, Paris, 2015

All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2015,
pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

HOUELLEBECQ, MICHEL

Supunere / Michel Houellebecq; trad.: Daniel Nicolescu. –

București: Humanitas Fiction, 2015

ISBN 978-973-689-925-6

I. Nicolescu, Daniel (trad.)

821.133.1-31=135.1

EDITURA HUMANITAS FICTION

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021 408 83 50, fax 021 408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 0372 743 382, 0723 684 194

Un zgomot îl readuse în Saint-Sulpice; corul pleca; biserica urma să se închidă. Ar fi trebuit să încerc să mă rog, în loc să visez cu ochii deschiși așezat în strană, își spuse el; deși, la drept vorbind, nu simt nici un imbold să mă rog; catolicismul mă bântuie, efluviile lui de tămâie și de ceară mă îmbată, îi dau târcoale, mișcat până la lacrimi de rugăciuni, pătruns până în măduva oaselor de psalmi și de cânturi. Mi-e silă de viața pe care o duc, sunt sătul de mine, dar de aici și până la a-mi schimba complet existența e cale lungă! Și-apoi... chiar dacă mă simt tulburat în biserici, redevin nepăsător și rece de îndată ce le părăsesc. De fapt, își spuse el, ridicându-se și urmându-i pe cei care se îndreptau spre ieșire, mânați de paznic, de fapt, mi-e inima secătuită și afumată de-atâtea petreceri, nu sunt bun de nimic.

J.-K. Huysmans, *En route*

De-a lungul întregii mele tinereți mohorâte, Huysmans mi-a fost tovarăș, prieten fidel; niciodată nu m-au încercat îndoielile, nicidecum n-am fost ispitit să renunț, nici să mă îndrept către un alt subiect; mai târziu, într-o după-amiază de iunie în 2007, după îndelungi așteptări, după ce am tăgănat până la limită și chiar dincolo de ea, mi-am susținut, în fața comisiei de la Universitatea Paris IV – Sorbona, teza de doctorat: *Joris-Karl Huysmans, sau ieșirea din tunel*. Încă de-a doua zi dimineața (ori poate chiar la sfârșitul zilei respective, nu sunt sigur, căci seara susținerii am petrecut-o în singurătate și alcool), am priceput că tocmai mi se încheiase o parte din viață și că, probabil, era vorba despre cea mai bună.

Așa se întâmplă în societățile noastre încă occidentale și social-democrate cu toți cei care își termină studiile, dar majoritatea lor nu devin, sau nu devin imediat conștienți de asta, fiind hipnotizați de nevoia de bani, ori poate de consum, în cazul celor mai primitivi, adică

al acelorora în care s-a dezvoltat dependența nestăvilită față de anumite produse (ei reprezintă o mică parte, majoritatea, mai chibzuiți și mai serioși, manifestând o simplă fascinație pentru bani, acest „neobosit Proteu“), ori nutrind dorința de a arăta ce pot, de a-și afla o poziție socială de invidiat într-o lume pe care și-o închipuie și pe care o nădăjduiesc competitivă, fiind însuflețiți de adorația unor modele schimbătoare: sportivi, creatori de modă sau de site-uri, actori și fotomodele.

Din varii motive psihologice pe care n-am nici cheful, nici competența să le analizez, m-am îndepărtat simțitor de această schemă. Pe 1 aprilie 1866, la vârsta de optsprezece ani, Joris-Karl Huysmans își începe cariera ca funcționar de rang șase la Ministerul de Interne și al Cultelor. În 1874, a publicat pe speze proprii o primă culegere de poeme în proză, *Le drageoir aux épices*¹, care a avut parte de puține recenzii. S-a remarcat un singur articol, deosebit de prietenos, al lui Théodore de Banville. Așa cum se poate vedea, debutul lui în viață n-a avut nimic spectaculos.

Așa i s-a scurs existența administrativă și, în general, existența. Pe 3 septembrie 1893, i-a fost decernată Legiunea de Onoare pentru merite în cadrul serviciului public. S-a pensionat în 1898, după ce și-a îndeplinit – odată luate în calcul perioadele de suspendare la cerere – cei treizeci de ani regulamentari de serviciu. În acest interval, găsisese răgaz să scrie diferite cărți care

1 *Bomboniera cu mirodenii.*

m-au făcut, la o distanță de mai bine de un secol, să-l privesc ca pe un prieten. Multe lucruri, prea multe poate, au fost scrise despre literatură (și, ca universitar specializat în acest domeniu, mă simt mai îndrituit decât oricine să vorbesc despre asta). Caracterul specific al literaturii, *artă majoră* a unui Occident care își atinge sfârșitul sub ochii noștri, nu este prea greu de definit. Ca și literatura, muzica poate să provoace o tulburare, o răsturnare emoțională, o tristețe sau un extaz desăvârșite; ca și literatura, pictura poate genera încântare, o perspectivă proaspătă asupra lumii. Doar literatura însă poate să dea acea senzație de contact cu un alt spirit omenesc, în totalitatea lui, cu slăbiciunile și înălțimile, cu limitările, micimea, ideile fixe și credințele sale; cu tot ce îl mișcă, îl interesează, îl ațâță sau îi repugnă. Doar literatura îți îngăduie să intri în contact cu spiritul unui mort, într-o manieră mai directă, mai completă și mai profundă decât ar face-o până și discuția cu un prieten – oricât de gravă și de durabilă ar fi o prietenie, niciodată nu te angajezi într-o conversație atât de total cum o faci în fața unei pagini goale, când te adresezi unui destinatar necunoscut. De bună seamă, când e vorba despre literatură, frumusețea stilului, muzicalitatea frazelor contează; profunzimea gândirii autorului, originalitatea ideilor sale nu trebuie disprețuite; dar un autor este, înainte de orice, o faptură umană, prezentă în cărțile sale, iar faptul că scrie foarte bine sau foarte rău nu este, în ultimă instanță, important, esențial e să scrie și să fie, efectiv, prezent în

cărțile sale (ce ciudat că o condiție atât de simplă, atât de puțin discriminatorie în aparență, este în realitate exact pe dos, iar acest fapt, lesne de observat, a fost foarte puțin exploatat de către filozofii de diverse facturi: pentru că ființele umane posedă în principiu, în lipsă de calitate, o aceeași cantitate de ființă, toate sunt din pornire aproape la fel de *prezente*; totuși, după câteva secole, nu lasă această impresie, așa încât vedem cum se destramă, de-a lungul paginilor, pe care le simțim dictate mai degrabă de spiritul vremurilor decât de o individualitate proprie, o ființă vagă, din ce în ce mai fantomatică și mai anonimă). Tot așa, o carte pe care o iubim este, înainte de orice, o carte căreia îi iubim autorul, pe care dorim să-l întâlnim, cu care avem chef să ne petrecem zile la rând. Și așa, de-a lungul celor șapte ani cât a durat scrierea tezei, am trăit în compania lui Huysmans, în aproape permanenta lui prezență. Născut pe strada Suger, Huysmans a locuit pe strada Sèvres și strada Monsieur și a murit pe strada Placide, după care a fost înmormântat în cimitirul Montparnasse. Aproape întreaga lui viață s-a desfășurat între granițele celui de-al șaselea arondisment parizian – așa cum viața lui profesională, timp de mai bine de treizeci de ani, s-a scurs în birourile Ministerului de Interne și al Cultelor. Pe-atunci locuiam și eu la Paris, în arondismentul șase, într-o cameră umedă și rece, dar mai ales extrem de întunecată – ferestrele dădeau spre o curte minusculă, aproape ca un puț, trebuia să aprind lumina încă din

zori. Eram sărac și, dacă ar fi trebuit să răspund la unul dintre sondajele acelea care încearcă să „ia pulsul tinerei generații“, mi-aș fi categorisit condițiile de viață drept „mai degrabă anevoioase“. Cu toate acestea, în dimineața care a urmat susținerii tezei (ori poate chiar în aceeași seară), primul meu gând a fost că pierdusem ceva neprețuit, ceva cu care nu aveam să mă mai întâlnesc nicicând: libertatea. Vreme de mai mulți ani, ultimele rămășițe ale unei social-democrații muribunde îmi îngăduiseră (grație unei burse de studiu, unui sistem extins de reduceri și de avantaje sociale, unor mese mediocre, dar ieftine la cantina universitară) să-mi dedic tot timpul activității pe care o alesesem: frecventarea neîngrădită a unui prieten. Așa cum pe bună dreptate notează André Breton, scrisul lui Huysmans reprezintă cazul unic al unui umor generos, care îi oferă cititorului întâietate, care îl pofteste să-l ia din vreme în bășcălie pe autor, descrierile sale plângăcioase, atroce sau rizibile. De această generozitate am profitat mai mult decât oricine, atunci când primeam porțiile de țelină cu sos remulad sau pe cele de cod cu piure în compartimentele tăvii ca de spital pe care cantina universitară Bullier le oferea sărmanilor săi clienți (cei care, în mod evident, nu aveau unde altundeva să meargă, care fuseseră probabil alungați din toate cantinele acceptabile, dar care aveau totuși legitimația studentască, asta nu le putea fi luată). Atunci mă gândeam la epitetele lui Huysmans, la brânza *jalnică*, la *înspăimântătoarea* limbă-de-mare,

și îmi închipuiam ce-ar fi putut scoate Huysmans, care nu se întâlnește cu așa ceva, din aceste carcerale rasteluri metalice, și mă simțeam mai puțin nefericit, oarecum mai puțin singur, la cantina universitară Bullier.

Dar toate acestea se isprăviseră; în general, tinerețea mea se duse. În curând, se cuvenea să mă angajez într-un proces de inserție profesională. Ceea ce nu mă bucura deloc.

Studiile universitare în domeniul literelor nu duc, după cum se știe, aproape nicăieri, excepție făcând studenții mai dotați care se îndreaptă spre o carieră universitară în domeniul literelor – ceea ce ne pune de fapt în situația caraghioasă a unui sistem lipsit de alt obiectiv decât acela de a se reproduce, restul de 95% fiind deșeuri. Care totuși nu sunt dăunătoare, ba chiar pot dovedi o oarecare utilitate marginală. O tânără care candidează pentru un post de vânzătoare la Céline sau la Hermès va trebui, desigur, în primul rând, să-și prezinte avantajos aplicația; însă o licență sau un master în litere moderne va putea constitui și un atu secundar ce îi va garanta angajatorului, în lipsa unor competențe utilizabile, o anume agilitate intelectuală capabilă să prevestească o evoluție în carieră – literatură, pe deasupra, având dintotdeauna o conotație pozitivă în domeniul industriei luxului.

În ceea ce mă privește, eram conștient că fac parte din mărunțul grup al „celor mai dotați studenți“.

Scrisesem o teză bună, știam prea bine, și mă așteptam la o evaluare onorabilă; am fost totuși plăcut surprins de *felicitățile unanime ale comisiei* și mai ales atunci când am descoperit referatul asupra tezei, care era excelent, aproape ditirambic: existau mari șanse, dacă aș fi vrut, să mă calific pentru postul de conferențiar. Una peste alta, viața mea continua, prin previzibila ei monotonie și platitudine, să semene cu cea a lui Huysmans de acum mai bine de un veac și jumătate. Îmi petrecusem primii ani ai vieții de adult într-o universitate; probabil că acolo aveam să mi-i petrec și pe ultimii, poate chiar în aceeași universitate (ceea ce nu a fost cazul întocmai: obținusem diploma la Paris IV – Sorbona, dar am fost numit la Paris III, mai puțin prestigioasă, dar situată și ea în arondismentul cinci, la câteva sute de metri distanță).

Nu avusesem niciodată nici cea mai mărunță vocație pentru învățământ – și, cincisprezece ani mai târziu, cariera mea nu a făcut decât să-mi confirme această lipsă inițială de aptitudine. Câteva meditații date în speranța că îmi voi ameliora nivelul de trai mă convinseseră rapid că transmiterea cunoștințelor era de cele mai multe ori imposibilă și că diversitatea inteligențelor este extremă; și că nimic nu putea anula ori atenua această inegalitate fundamentală. Poate și mai grav era că nu-mi plăceau tinerii, și nu-mi plăcuseră niciodată, nici măcar pe vremea când se putea considera că fac parte dintre ei. Mi se părea că ideea de tinerețe implica un anume entuziasm față de viață,